

Poglavlje 47

Δημοσθένους Ὑπὲρ Κτησιφῶντος περὶ τοῦ στεφάνου 201–203

O tekstu

Govor *Za Ktezifonta*, o vijencu i danas se smatra jednim od najvećih dostignuća grčke proze, uzorom snažne argumentacije i živoga stila. Demosten ga je održao pred Atenjanima 330. pr. Kr. Ubrzo nakon toga govor se pojavio u pisanome obliku.

To je Demostenovo zrelo djelo – do njegovga se sastavljanja autor govorništvom bavio već više od dvadeset godina – što se ogleda u vještini argumentacije, narativnoga prikaza i ljepoti domoljubnoga osjećaja. I u ovome se govoru otkrivaju posvećenost Ateni i njezinu političkomu opstanku te otpor jačanju Filipa II. Makedonskog.

Nakon bitke kod Heroneje 336. pr. Kr. odnos s Filipom postao je pitanjem unutrašnje politike; na tome se području Demosten suprotstavljao Eshinu. Kad je govornik Ktezifont, Demostenov pristalica, predložio da se Demostenu za predanost općemu dobru Atene dodijeli počasni vijenac, Eshin je podigao tužbu (sačuvanu u Eshinovu govoru *Protiv Ktezifonta*) u kojoj je žestoko napao Demostena. Demosten je svojim odgovorom pobijedio i Eshin je otišao u progonstvo.

Odlomak koji čitamo pripada posljednjoj trećini govora i sadrži Demostenovu obranu stavova iz 339. i 338. pr. Kr. Tada se Demosten zalagao za savez s Tebom, koji Eshin nije podržavao. Demosten svoje ideje i postupke predstavlja kao vjerni odraz duha Atene koji se oduvijek opirao napadima na njezin suverenitet.

U odlomku se Demosten prisjeća događaja prije bitke kod Plateje, 479. pr. Kr., koji prenosi Herodot u svojoj povijesti (8, 140; 9, 4–5). Nakon poraza kod Salamine Kserkso je otplovio u Aziju ostavivši u Grčkoj vojskovođu generala Mardonija da nakon zime dovrši osvajanja. Mardonije se povukao u Tesaliju, a razdoblje zimskoga mirovanja iskoristio je da Atenjanima ponudi mir pod uvjetom da prihvate perzijsku vlast. Atenjani su tada ponudu odbili zbog ljubavi prema slobodi. Daljnja ratna zbivanja donijela su Perziji konačan poraz.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Dem. De corona 201

τίσι δ' ὀφθαλμοῖς πρὸς Διὸς ἑωρῶμεν ἂν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμένους, εἰ τὰ μὲν πράγματ' εἰς ὅπερ νυνὶ περιέστη, ἡγεμῶν δὲ καὶ κύριος ἡρέθη Φίλιππος ἀπάντων, τὸν δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτ' ἀγῶνα ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν ἦσαν πεποιημένοι, καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον ἢ τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον ἡρημένης.

τίς γὰρ οἶδεν Ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων, ὅτι καὶ παρὰ Θηβαίων καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων πρότερον ἰσχυρῶν γενομένων Λακεδαιμονίων καὶ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως μετὰ πολλῆς χάριτος τοῦτ' ἂν ἀσμένως ἐδόθη τῇ πόλει, ὅ τι βούλεται λαβούση καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούση τὸ κελευόμενον ποιεῖν καὶ ἔαν ἕτερον τῶν Ἑλλήνων προεστάναι;

ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦθ', ὡς ἔοικε, τοῖς Ἀθηναίοις πάτρια οὐδ' ἀνεκτὰ οὐδ' ἔμφυτα, οὐδ' ἐδυνήθη πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πείσαι τοῖς ἰσχύουσι μὲν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι προσθεμένην ἀσφαλῶς δουλεύειν, ἀλλ' ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε.

Analiza i komentar

τίσι δ' ὀφθαλμοῖς
 πρὸς Διὸς
 ἑωρῶμεν ἄν
 τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμένους,
 εἰ τὰ μὲν πράγματ'
 εἰς ὄπερ νυνὶ
 περιέστη,
 ἡγεμῶν δὲ καὶ κύριος ἡρέθη Φίλιππος
 ἀπάντων,
 τὸν δ'
 ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτ'
 ἀγῶνα
 ἕτεροι
 χωρὶς ἡμῶν
 ἦσαν πεπονημένοι,

καὶ ταῦτα
 μηδεπώποτε
 τῆς πόλεως
 ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις
 ἀσφάλειαν ἄδοξον
 μάλλον ἢ τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον
 ἡρημένης.

ἑωρῶμεν § 243, augment § 237.2

τίσι δ' ὀφθαλμοῖς... ἑωρῶμεν ἂν zamjenica uvodi zavisnu upitnu rečenicu koja je ujedno pogodbeno apodoza, „kako bismo pogledali u oči”

ἀφικνουμένους § 243

εἰ... ἡρημένης pogodbeni veznik uvodi tri irealne pogodbene protaze: εἰ περιέστη... ἡγεμῶν δὲ καὶ κύριος ἡρέθη... τὸν δ'... ἀγῶνα... ἦσαν πεποιημένοι...

τὰ μὲν πράγματα?... ἡγεμῶν δὲ... τὸν δ'... ἀγῶνα... „... da su okolnosti bile kakve jesu, da je Filip bio izabrani gospodar cijele Grčke, a da su se drugi borili da do toga ne dođe bez nas, iako nikada prije u cijeloj povijesti grad nije radije birao neslavnu sigurnost nego pogibelj za plemenite stvari”

εἰς ὅπερ νυνὶ „u sadašnjemu stanju” (doslovno: „u onome što je sada”)

περιέστη § 306, složnica ἴστημι, LSJ περιίστημι II. 3.

ἡρέθη § 296

τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτ' § 254, poimeničeni A+I u prijedložnome izrazu § 497

ἦσαν πεποιημένοι § 287, objekt je τὸν δ'... ἀγῶνα; znači isto što i ἀγωνίζομαι ὑπέρ „boriti se za”

καὶ ταῦτα „pa iako” ili „i to premda”

ἡρημένης § 272, GA u značenju dopusne rečenice (uz τῆς πόλεως); glagolski oblik otvara mjesto (objektnim) dopunama u akuzativu

τίς γὰρ οὐκ οἶδεν Ἑλλήνων,

τίς δὲ βαρβάρων,

ὅτι καὶ παρὰ Θηβαίων

καὶ παρὰ τῶν
 ἔτι τούτων πρότερον
 ἰσχυρῶν γενομένων Λακεδαιμονίων
 καὶ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως
 μετὰ πολλῆς χάριτος
 τοῦτ'
 ἂν ἀσμένως ἐδόθη
 τῇ πόλει,
 ὅ τι βούλεται
 λαβούση
 καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούση
 τὸ κελευόμενον ποιεῖν
 καὶ ἔαν
 ἕτερον
 τῶν Ἑλλήνων
 προεστάναι;

γάρ čestica γάρ ovdje uvodi objašnjenje koje se povezuje s prethodnom rečenicom: „naime...”

τίς... οὐκ οἶδεν upitna zamjenica τίς uvodi nezavisnu upitnu rečenicu; οἶδεν § 317.4 otvara mjesto dopuni u obliku izrične rečenice s ὅτι

τίς... Ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων... koordinacija usporednih rečeničnih članova s pomoću čestice

ὅτι... ἂν... ἐδόθη veznik otvara mjesto zavisnoj izričnoj rečenici koja je dopuna glagolu οἶδεν; glagol iskazuje irealnu radnju

τούτων πρότερον *genetivus comparationis* uz komparativ (priloga) § 404.1 ἰσχυρῶν γενομένων § 254, glagol nepotpuna značenja otvara mjesto nužnoj imenskoj dopuni

τοῦτ'... ποιεῖν καὶ ἔαν... infinitivi su apozicija uz τοῦτ' (što se opet nadovezuje na ἀσφάλειαν ἄδοξον)

ἐδόθη § 311

ὅ... βούλεται odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu sa službom objektne dopune participiju λαβούση

λαβούση § 254

τὰ ἐαυτῆς poimeničenje članom § 373

ἐχούση § 231

τὸ κελευόμενον § 231, poimeničeni particip § 499, objekt infinitiva ποιεῖν; „raditi po zapovijedi, pokoravati se zapovijedi” (doslovno „raditi ono što je naredeno”); izraz označava za Grke (osobito Atenjane) nepodnošljiv gubitak slobode i prihvaćanje tuđe vlasti

ποιεῖν... ἐάν § 243

ἐάν otvara mjesto akuzativu osobe i infinitivu

προεστάναι § 311.2, složenica ἴστημι, LSJ προίστημι, B.II, dopuna ἐάν

ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦθ',

ὡς ἔοικε,

τοῖς Ἀθηναίοις

πάτρια οὐδ' ἀνεκτὰ οὐδ' ἔμφυτα,

οὐδ' ἐδυνήθη πώποτε

τὴν πόλιν

οὐδεῖς

ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου

πεῖσαι

τοῖς ἰσχύουσι μὲν,

μὴ δίκαια δὲ πράττουσι

προσθεμένην ἀσφαλῶς

δουλεύειν,

ἀλλ' ἀγωνιζομένη

περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης

κινδυνεύουσα

πάντα τὸν αἰῶνα

διατετέλεκε.

ἦν § 315, kopula kao glagolski dio imenskoga predikata otvara mjesto imenskim dopunama πάτρια οὐδ' ἀνεκτὰ οὐδ' ἔμφυτα

ὡς ἔοικε sarkastično „čini se, pretpostavljam”

οὐδ’ ἐδυνήθη § 312, otvara mjesto obvezatnoj dopuni u infinitivu

ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου „od početka vremena”, hiperbola, česta govornička stilska figura

πεῖσαι § 267, § 329, otvara mjesto objektu u akuzativu (τὴν πόλιν) i dopuni u infinitivu (δουλεύειν)

τοῖς ἰσχύουσι μὲν... μὴ δίκαια δὲ... čestice koordiniraju suprotstavljene, ali sintaktički usporedne rečenične dijelove

τοῖς ἰσχύουσι § 231, poimeničeni particip § 499

πράττουσι § 231

προσθεμένην § 306, složnica τίθημι, LSJ προστίθημι B.

δουλεύειν § 231

ἀλλ’... διατετέλεκε suprotni veznik ἀλλά uvodi nezavisnosloženu suprotnu rečenicu

ἀγωνιζομένη... κινδυνεύουσα... § 231, participi ovisni o novome subjektu, ἡ πόλις

διατετέλεκε § 272, složnica τελέω; uz predikatni particip (ovdje κινδυνεύουσα) taj glagol prevedi prilogom „neprestano”, a sam particip finitnim glagolskim oblikom „izlagala se pogibelji”, § 501.b